

НАСТАВНО – УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ

ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Париска 16

11000 Београд

СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Косанчићев венац 29

11000 Београд

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

“ИМУНО СИСТЕМ”

изложба цртежа, графика, објеката и видео инсталација у
простору

КАНДИДАТКИЊЕ МАЈЕ ШОФРАНАЦ

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта ”ИМУНО СИСТЕМ” изложба цртежа, графика, објеката и видео инсталација у простору кандидаткиње Маје Шофранац именована на седници Наставно-уметничког већа ФЛУ у Београду радила је у саставу:

1. др ум. Владимир Милановић, доц. ФЛУ
2. др ум. Немања Николић, доц. ФЛУ
3. др ум. Радош Антонијевић, ред.проф. ФЛУ
4. др ум. Милица Црнобрња Вукадиновић, доц. ФЛУ
5. др ум. Биљана Ђурђевић, ван.проф. ФЛУ, ментор

БИОГРАФИЈА

Маја Шофранац, рођена 06.06.1981. у Подгорици, Црна Гора. Основне студије сликарства завршила је на Факултету ликовних умјетности на Цетињу, Црна Гора, 2004. године. Мастер студије сликарства завршила је на истом факултету 2009. године. Током мастер студија боравила је у Понт Авен Школи за савремену уметност –Понт Авен, Француска, 2008. године и на Универзитету Марк Блок у Стразбуру – Француска, 2007. године. Додатно усавршавање у уметничким истраживањима стекла је на резиденцијама – ЛИА – Лајпциг међународни уметнички програм - Лајпциг, Немачка.2013. године, 2011. године, у Калифорнији, САД годину дана је радила као сарадник на пројектима муралисте Џона Пјуа. Доцент је на Факултету ликовних умјетности на Цетињу, Црна Гора, а на истом факултету, поред наставе, од 2020. године обавља и функцију продекана за међународну сарадњу.

Награде:

- 2021. Награда Црногорског ликовног салона “13 Новембар”
- 2019. Награда “Милуновић, Стијовић, Лубарда” за најбољу изложбу у току 2018. год
- 2009. Награда Херцегновског зимског салона
- 2005. Награда за сликарство ФЛУ Цетиње, Црна Гора
- 2003. Награда за слободни цртеж ФЛУ Цетиње, Црна Гора

Самосталне изложбе:

- 2022. “Имуно систем” Галерија ФЛУ Београд, Србија
- 2018. “Имуно систем” Центар савремене умјетности Дворац Петровића, Подгорица, Црна Гора
- 2010. Галерија Стоун Грифин, Калифорнија, САД
- 2009. Галерија Бућа, Тиват, Црна Гора
- 2009. Галерија Јосип Бепо Бенковиц, Херцег Нови, Црна Гора
- 2007. Магистарска изложба “Сви” УЛУЦГ Подгорица, Црна Гора
- 2005. Дипломска изложба “Од материје до духа“, ФЛУ Цетиње

Групне изложбе:

- 2019. Изложба радова црногорских умјетника у Европском дому у Загребу поводом манифестације „Дани Црне Горе у Загребу“, Хрватска

2018. Изложба Савремене црногорске ликовне умјетности у Галерији Савремене ликовне умјетности, Официрски дом у Нишу, Србија.
2016. Изложба радова црногорских умјетника у галерији Удружење ликовних умјетника Хрватске, Ријека, Хрватска
2015. Пресјек савремене ликовне сцене Црне Горе, Музеј савремене умјетности Црне Горе, Дворац Петровића, Подгорица, Црна Гора
2015. Спокојна Галерија, Варшава, Пољска, изложба радова студената и асистената ФЛУ Црне Горе
2012. Лајпциг међународни уметнички програм, ЛИА, Лајпциг, Немачка
2010. Изложба савремене умјетности југоисточне Европе, "Владин дом" Цетиње, Црна Гора
2007. Галерија ЦИАЦ, Понт Авен, Француска
2005. Самостална изложба награђених студената ФЛУ у Модерној галерији Будва, Црна Гора

Маја Шофранац, рођена 06.06.1981. у Подгорици. Основне и мастер студије сликарства завршила је на Факултету ликовних уметности на Цетињу.

Током мастер студија боравила је на Понт Авен Школа за савремену уметност, Понт Авен, Француска, и 2008. године на Универзитету Марк Блок у Стразбуру, Француска, 2007. године. Додатно усавршавање у уметничким истраживањима стекла је на резиденцији ЛИА, Лајпциг међународни уметнички програм, Лајпциг, Немачка.

2013. године, као и у Калифорнији, САД, 2011. године, где је годину дана радила као сарадник на пројектима муралисте Цона Цјуа.

Доцент је на Факултету ликовних умјетности на Цетињу, а на истом факултету, поред наставе, од 2020. године обавља и функцију продекана за међународну сарадњу.

ОПИС И ДЕТАЉНА АНАЛИЗА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ – ПРЕДМЕТ РАДА, ЦИЉЕВИ, ХИПОТЕЗЕ, МЕТОДОЛОГИЈА

Докторско уметнички пројекат "Имуно систем" изложба цртежа, графика, објеката и видео инсталација у простору кандидаткиње Маје Шофранац заснива се на теорији неофројдовског психоаналитичара Ериха Фрома који заснива своју теорију личности на две примарне потребе: потреби за слободом и потреби за припадањем. Становишта је да људи развију одређене стилове личности или стратегије како би се носили са анксиозношћу коју ствара осећај изолације, кроз појам изолације и отуђења од индивидуе, цео контекст стављен је у садашњи тренутак припадности и отуђености у оквиру политичко социјалног питања црногорског идентитета.

Одабир коришћених материјала свакако подцртава њен писани део рада, у којем је метода коју користи приликом грађења графика/објеката и видеа, сецирање *homo economicus vs homo philosophicus* кроз призму самоизолације, која је у овом случају супротна индивидуацији у формалном смислу, али је у суштинском реципрочна.

Писани део рада Маје Шофранац подупиरे основу на којој настаје уметнички рад, међусобно прожимање између писаног и изложбеног, постигнуто је убедљиво.

Текст тезе је подељен у тринаест целина:

- ТИЈЕЛО КАО СКИЦА ТОТАЛНОГ БИЋА
- КОРПУС – ЗАЈЕДНИЦА СИНГУЛАРИТЕТА
- ПРОШЛОСТ, САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ
- ЧОВЈЕК КАО СТАЛНА МОГУЋНОСТ
- АУТОМАТ – ПСИХОЛОШКИ ТИП ЛИЧНОСТИ САВРЕМЕНОГ ДОБА
- ИМУНИЗАЦИЈА – ПРЕОБРАЖАЈ
- ИДЕЈА СМРТИ КОЈА СПАШАВА
- ИНДИВИДУАЦИОНИ ПРИНЦИП – ОБРАЗАЦ ПСИХИЧКОГ РАСТА
- ПОСТАТИ ОНО ШТО ВЕЋ ПОТЕНЦИЈАЛНО ЈЕСИ
- ФРАГМЕНТИРАНИ ИДЕНТИТЕТ САВРЕМЕНОГ ЧОВЈЕКА
- ЧОВЈЕК – МАШИНА И НОВИ ЉУДСКИ АРХЕТИП
- ИНТЕРАКТИВНОСТ
- ДРУШТВЕНА АНГАЖОВАНОСТ УМЈЕТНОСТИ

У уводном делу, кандидаткиња Маја Шофранац, реферише се на појам самоизолације кроз призму савременог доба. Базирајући свој рад на честој појави да се ова могућност одбаци и да се појединац механички прилагођава успостављеним друштвеним моделима понашања. Било да су у питању локалне специфичности или глобални трендови, она подцртава да је капиталистичка моћ постала делокализована и детериториализована ширењем свог утицаја на друштвени, економски и културни систем. Маја Шофранац анализира сиблимативну инфилтрацију капиталистичког система у живот јединке, која тиме урушава идентитет и индивидуалност појединца.

Другом поглављу ТИЈЕЛО КАО СКИЦА ТОТАЛНОГ БИЋА, ова целина је уједно и носилац рада и њен интерпретатор, можда ово поглавље најбоље се може описати кроз цитат “Проблем света и, за почетак, проблем сопственог тела састоји у томе што у њему обитава све”¹. Централно питање којим се бави јесте, да ли је човек суштински само материјална манифестација видљива у појавном свету, или је присутан и нематеријални аспект који са телом чини јединствену целину.

У трећем поглављу КОРПУС – ЗАЈЕДНИЦА СИНГУЛАРИТЕТА, осврт је на црногорској социокултурној реалности у којој даје акценат на устаљеним друштвеним девијацијама које и поред свеукупног процеса модернизације и демократизације и даље оптерећују развој слободног друштва, а самим тим и појединца.

У четвртом поглављу ПРОШЛОСТ, САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ, са два подпоглавља акценат је на савременим уметницима Анселм Кифер² и Вилијам Кентриџ³. Издваја се анализа Киферових радова који директно реферишу на II светски рат и послератни немачки идентитет.

Пето поглавље ЧОВЈЕК КАО СТАЛНА МОГУЋНОСТ, Маја Шофранац вешто интегрише егзистенцијализам Жан-Пол Сартра у интерпретацији анксиозности инкорпорирајући питање херојства и кукавичлука које у својим радовима истражује

¹ Морис Мерло Понти, Тело као израз и реч, Феноменологија, Нолит, Београд, 1975, стр.340.

² Anselm Kieffer

³ William Kentridge

Анселм Кифер.

Шесто поглавље АУТОМАТ – ПСИХОЛОШКИ ТИП ЛИЧНОСТИ САВРЕМЕНОГ ДОБА, у овом изузетно важном поглављу за разумевање радова Маје Шофранац она се бави механизмом бекства од слободе модерног доба кроз интерпретацију Ериха Фрома који то бекство формулише као *конформизам* “појединац престаје да буде појединац”.⁴

Седмо поглавље ИМУНИЗАЦИЈА – ПРЕОБРАЖАЈ, осврт је на сопственом раду “Имуно – систем”, инсталација – објекат, где пролази кроз све аспекте рада на овом пројекту од идејних промишљања до реализовања у материјалу.

Осмо поглавље ИДЕЈА СМРТИ КОЈА СПАШАВА, је поглавље у којем се сублимира идеја егзистенцијализма и интерпретира кроз дихотомију између живота и смрти.

Девето поглавље ИНДИВИДУАЦИОНИ ПРИНЦИП – ОБРАЗАЦ ПСИХИЧКОГ РАСТА; ПОСТАТИ ОНО ШТО ВЕЋ ПОТЕНЦИЈАЛНО ЈЕСИ, акценат је на индивидуалности кроз тумачење Ериха Фрома, одбацивање индивидуалности изражени кроз анксиозност ради све у сврху избегавања самоће и изолације.

Десето поглавље ФРАГМЕНТИРАНИ ИДЕНТИТЕТ САВРЕМЕНОГ ЧОВЈЕКА, расправља о идентитету савременог друштва, ово поглавље реферише на Зигмунд Бауманову теорију о касном модернизму и постмодернизму, о могућности избора. Лакоћа избора ”долази са слободом кретања, слободом избора, слободом да се престане бити оно што већ јеси и слободом да постанеш оно што још ниси”⁵.

Једанаесто поглавље ЧОВЈЕК – МАШИНА И НОВИ ЉУДСКИ АРХЕТИП, Шофранац се бави својим видео радовима *Single man I* и *Single man II*, наново реферишући на Фромово дело *Умеће живљења*⁶ аспекти дехуманизације, отуђење и инструменталност које су попримили међуљудски односи.

Дванаесто поглавље ИНТЕРАКТИВНОСТ, јесте компарација уметничких поетика Катерине Шеде⁷ и Маја Шофранац, које на сличан начин уводе посматрача у свој рад, и други важан део компаративности јесте у односу на саму тему.

Тринаесто поглавље ДРУШТВЕНА АНГАЖОВАНОСТ УМЈЕТНОСТИ, завршница је овог комплексног писаног рада, Маја Шофранац прави осврт на многа отворена питања, Пре свих поставља опште питање: шта је то уметност? У ком правцу или којим правцима се креће? Ова питања остају и даље отворена за промишљање и позив на борбу за заштиту индивидуалности те самим тим за заштиту *homo philosophicus*.

КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

Импресивна је литература којом се користи Маја Шофранац, извори су различити и уобличени у јединствену целину која подцртава основну идеју реализовану у овом докторском уметничком пројекту, који у први план истиче промишљање о путу којем се креће савремено друштво. Овде представљамо део литературе коју је кандидаткиња користила: Anne O’Byrne, »The Politics of Intrusion«, At the Heart: Of Jean-Luc Nancy; Anthony Giddens, *Modernity and Self Identity*; Бауман Зигмунт, *Флуидни живот*; Бергер и Лукман, *Социјална конструкција збиље*; Дејвид Рисман, *Усамљена гомила*; Douglas Kellner, *Media Culture: Cultural studies, identity and politics between the modern and the postmodern*; Дона Харвеј, *Манифест за*

⁴ Ерих, Фром, *Бекство од слободе*, Нова књига плус, Београд, 2015, стр. 127.

⁵ Зигмунт Бауман, *Флуидни живот*, Mediteran publishing Нови Сад 2009, стр. 14.

⁶ Ерих Фром, *Умеће живљења*, Нова књига, Нова књига плус, Нови Сад, 2015.

⁷ Kateřina Šedá рођ. 1977.

киборге; Елизабета Шелева Граничне културе/културе на граници; Ерих Фром, Бекство од слободe; Ерих Фром, Човек за себе; Ерих Фром, Здраво друштво; Ерих Фром, Умеће живљења; Felix Guattari, The three ecologies; J. T., Csordas, Embodiment as a Paradigm for Anthropology; Карл Густав Јунг, Лавиринт у човеку; Карл Густав Јунг, Сећања, снови, размишљања; Карл Густав Јунг, Човек и његови симболи; Марина Гржинић, У реду за виртуални крух; Милорад Беланшић, Утопија уметности; Милован Шуваковић, Појмовник савремене уметности; Милован Шуваковић, Појмовник модерне и постмодерне ликовне уметности и теорије после 1950; Морис Мерло Понти, Тело као израз и реч; Паоло Вирно, Граматика мноштва: прилог анализи савремених форми живота; Ричард Сенет, Улица и канцеларија: два извора идентитета; Сартр Ж., П., Егзистенцијализам је хуманизам; Webster, F. "Cybernetic Life: Limits to Choice"; Жан-Пол Сартр, Мучнина; Зигмунт Бауман, Флуидни живот; Zurbrugg, N. Marinetti, Chopin, Sterlac and the Auratic Intensities of the Postmodern Techno-Body. Body & Society.

ОЦЕНА ДОПРИНОСА И ЗНАЧАЈ СА СТАНОВИШТА АКТУЕЛНОГ СТАЊА У УМЕТНИЧКОЈ ОБЛАСТИ

Уметнички пројекат "Имуно систем" заснован је на теорији личности неофројдовског психоаналитичара Ериха Фрома, која полази од становишта да људи развијају одређене стилове личности или стратегије како би се носили са анксиозношћу коју ствара осећај изолације, кроз појам изолације и отуђења од индивидуе, цео контекст стављен је у садашњи тренутак припадности и отуђености у оквиру политичко-социјалног питања црногорског идентитета и препознавањем појединца у њему.

Маја Шофранац одабиром коришћених материјала свакако подцртава њен писани део рада, у којем је метода коју користи приликом грађења графика/објеката и видеа једно сецирање *homo economicus vs homo philosophicus*. Графике/објекти у простору, цртежи и видео радови иницирају промишљање о егзистенцијалном дефициту сваког појединца затеченом у радикалним друштвеним променама.

КРИТИЧКИ ОСВРТ И ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ

Кандидаткиња Маја Шофранац је у потпуности остварила све циљеве и очекиване резултате истраживања докторског уметничког пројекта. Резултат ових истраживања јесте изложба "Имуно систем" која је остварена у Галерији ФЛУ у Београду, овом изложбом је продубила своје поље уметничког деловања уводећи важно егзистенцијално питање идентитета појединца у систему.

Њено уметничко и теоретско истраживање обухвата од актуелних дешавања у друштвеном животу заједнице којој припада, до идентитета сваке индивидуе која се налази пред јаким егзистенцијалним изазовима које доноси савремено друштво лишено емпатије и интроспекције.

Све до сада наведено о раду на изложби, извођењу изложбе и писаном делу овог докторско уметничког истраживања дају за резултат методолошки и поетски свеобухватан докторско уметнички рад.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Докторско уметнички рад “Имуно систем” Маје Шофранац има за намеру критику универзализације, систематизације и дефицита индивидуализма наметнутог из правца доминантног потрошачко-глобалног аспекта, заснованог на материјалистичком дуализму.

Циљ рада је наглашавање важности враћања појединцу кроз егзистенцијалистичке филозофске идеје, као активном творцу генеративне и повезујуће колективне етике и естетике заједнице.

На основу датог садржајног и прецизног образложења теме у писаном раду, као и настанка уметничког дела, комисија сматра да је кандидаткиња Маја Шофранац успешно реализовала и представила јавности свој уметнички пројекат и предлаже Наставно – уметничком већу Факултета ликовних уметности да усвоји овај извештај и достави га Сенату Универзитета уметности како би се могао одредити датум одбране.

др ум. Владимир Милановић, доц. ФЛУ

др ум. Немања Николић, доц. ФЛУ

др ум. Радош Антонијевић, ред.проф. ФЛУ

др ум. Милица Црнобрња Вукадиновић, доц. ФЛУ

др ум. Биљана Ђурђевић, ван.проф. ФЛУ, ментор

**ОЦЕНА ИЗВЕШТАЈА
О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА / ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

На основу Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду и налаза у извештају из програма iThenticate којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „Имуно систем”, аутора Маје Шофранац, констатујем да утврђено подударање текста износи 5 %. Овај степен подударности последица је *цитата, личних имена, библиографских података о коришћеној литератури, тзв. опитних места и података*, што је у складу са чланом 9.

На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8. став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду, изјављујем да извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

(Алтернативно: изјављујем да извештај указује да дисертација има мањкавости у погледу оригиналности, те није могуће наставити прописани поступак за њену одбрану.)

Датум 30.01.2023. године

Ментор

др ум. Биљана Ђурђевић, ван.проф. ФЛУ